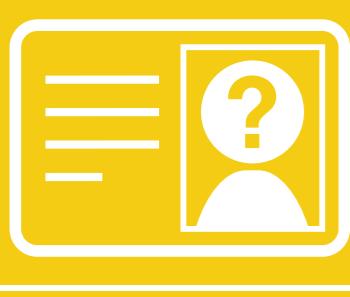
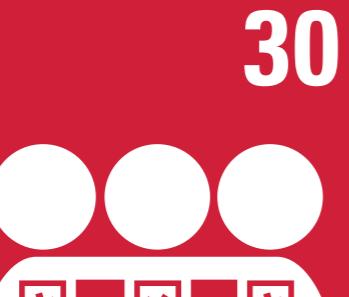
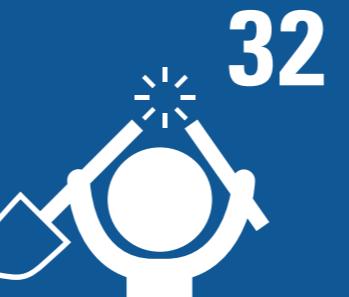
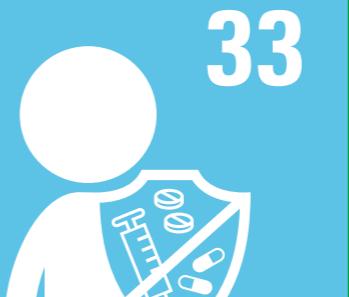
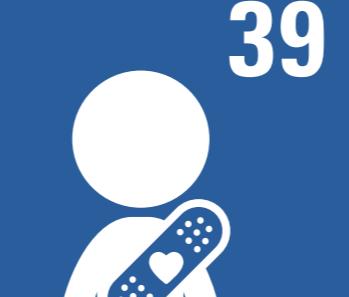
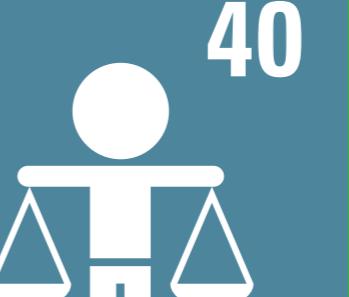
 1 DEFINIŠUVDNA GII LEA MÁNNÁ	 2 II MAKKÁR GE VEALAHEAPMI	 3 MÁNNÁI BUOREMUS	 4 MÁNÁID VUOIGATVOÐAID OLLAŠUHTTIT	 5 MÁNÁID OVDÁNEAPMI GO BEARAŠ BAGADALLÁ	 6 EALLIN, BIRGEN JA AHTANUSSHAN	 7 NAMMA JA NATIONALITEHTA
 8 IDENTITEHTA	 9 DOALAHIT BEARRAŠIID OVTTAS	 10 OKTAVUOHTA VÁNHEMIIGUIN GEAT LEAT OLGORIKKAS		 11 SUODJALUS VEAGALDOALVUMA VUOSTÁ	 12 MÁNÁID OAIVILIIDDA ÁKTEJUPMI	
 15 ÁLGGAHIT DAHJE OASSÁLASTIT JOAVKKUIN	 16 VUOIGATVOHTA PRIVÁHTAEALLIMII	 17 DIEHTU OLÁMUTTOS		 18 VÁNHEMIID OVDDASVÁSTÁDUS	 19 SUODJALUS VEAHKAVÁLDDÁLAŠVUODA VUOSTÁ	
 22 MÁNÁT GEAT LEAT BÁHTAREAMEN	 23 MÁNÁT GEAIN LEA DOAIBMAHEHTTEJUPMI	 24 DEARVVAŠVOHTA, ČÁHCI, BORRAMUŠ, BIRAS		 25 MÁNÁID ÁSSANBÁIKKI ÁRVVOŠTALLAN	 26 SOSIÁLA JA EKONOMALAŠ VEAHKKI	
 29 OAHPU ULBMIL	 30 UNNITLOGUID KULTUVRAT, GIELAT JA OSKU	 31 VUOIJNJASTEAPMI, STOAHKAN, KULTUVRÁ, DÁIDDA		 32 SUODJALUS VAHÁTLAŠ BARGGU VUOSTÁ	 33 SUODJALUS NARKOTIKA VUOSTÁ	
 36 SUODJALUS ÁVKKÁSTALLAMA VUOSTÁ	 37 MÁNÁT GIDDAGASAS	 38 SUODJALUS SOAÐIS		 39 VEAHKKI ILLASTEAMI JA SKÁIDNEMA MANJEL	 40 MÁNÁT GEAT RIHKKOT LÁGA	
 43-54 MAINNA LÁGIN KONVENŠUDNA DOAIBMÁ						

MÁNÁID VUOIGATVOÐAT

ONA KONVENŠUDNA MÁNÁID VUOIGATVOÐAID BIRRA

<p>Buot mánát galget registrerejuvvoit go riegádít ja oazžut dakkár nama maid eiseválldit leat dohkkehán. Mánás galgá stáhtaborgárvuhta (gullat ovta riikii). Go lea vejolaš, de galget mánát dovdat iežaset vánhemmiid ja ah te vánhemat áimmahušet sin.</p>	<p>7 Buot mánán lea vuogatvuohu eallit. Eiseválldit galget bearráigeahčat ah te mánát birgej ja ovdánit buoremus lági mielde.</p>	<p>6 Eiseválldit galget diktit bearšaíd ja báikkálaš servoda-gaid bagadallat iežaset mánái movt geavahit vuogatvuodaid. Bagadal-lan galgá čuovvut máná ovđaneami, ja madí boar-ráset mánna šaddá, dadi unnit bagadallama dárb-ašit sii.</p>	<p>5 Eiseválldit galget bargat buot maid sáhttet ah te mánát sin riikkas olahit buot vuogatvuodaid mat leat dán konvenšvnna.</p>	<p>4 Eiseválldit galget mearridit juoíá, de galget álo jurdašit mii lea buoremus mánáide. Eiseválldit galget bearráigeahčat ah te mánát suod-jaluvvojat ja ah te vánhemat dahje eará ollesolbmot áimmahušet sin go lea dárbu dasa. Eiseválldit galget bearráigeahčat ah te sii geat áimmahušet mánái, barget buorí barggu.</p>	<p>3 Mánáidvuogatvuodat gusket buot mánáide beroškeahttá geat sii leat, gos sii orrot, makkár gieila sii hállet, makkár osku sis lea, maid sii jurdašit, makkárat leat olggos oadnít, makkár sohkabeallái gullet, leažžá go doaibmahettejuppmi, ležžet go riggát dahje geafit. Guoská maid beroškeahttá geat sin vánhe-mat dahje bearrašat leat dahje makkár osku dahje bargu sin vánhemii dahje bearrašiin lea. Ii oktage mánna galgá meannu-duvvot eahpevuoigalačat, beroškeahttá mii leažžá sivva.</p>	<p>2 Buohkat geat leat vuollil 18 jagi, rehkenastojuvvojít mánán.</p>
<p>Mánát ožžot jurdašit mайд dáhott, oavvildit maid dáhott ja oskut masa dáhott, go fal ii gárržit earáid vuogatvuodaid. Vánhemat sáhttet bagadallat mánáiid geavahit dán vuogatvuoda. Mađí boarráset mánát šaddet, dadi unnit bagadallama dárbbašit sii.</p>	<p>14 Mánán lea ollásit vuogatvuohu juogadit earáigu-in dan maid sii ohppet, jurdagiid ja dovduid, go hálezit, tevdnejít, čállet dahje eará láhkai, go fal eai earáid skáidne.</p>	<p>13 Mánán lea ollásit vuogatvuohu muttalit iežaset oaiviiliid buot ássiin mat gusket sidjiide. Ollesolbmot galget guldalit ja váldit mánáiid oaiviiliid duoðaš.</p>	<p>12 Eiseválldit gal-get hehttet ah te mánát dolvojuv-vojat lobihemiid eret riik-kas – ovdamearkan nubbí vánhen veagal doalvu dahje veagal doallá olgo-riikkas go nubbí vánhen ii leat dasa ovta oaivilis.</p>	<p>11 Jus okta máná orru eará riikkas go su vánhemat, galget eiseválldit diktít máná ja vánhemiiid mát-koštit, vai sáhttet doallat oktavuoda ja ovttastallat.</p>	<p>10 Mánáid ii galgga sáret eret vánhem-iin earret dalle jus vánhemat eai áimmahuša sin doarvái bures - ovdamearkan jus nubbí vánhen skáidne dahje ii váldde várä ovta mánás, dahje jus vánhemat eai oro ovtas. Mánán lea beroškeahttá vuogatvuohu doallat oktavuoda goappašat vánhemii, earret dalle jus dat ii leat buorre mánái.</p>	<p>9 Mánán lea vuogatvuohu sin iežaset identitehii - dokumeanttat mat čájehit geat sii leat, mas čuožžu sin namma, stáhtaborgárvuhta ja bearrašilli. Ii oktage váludit dien eret sis, muhoto jus nu dáhpáhuvvá, galget eiseválldit veahkehít máná oazžut identitehitas ruovttoluotta jodánit.</p>
<p>Go mánát adop-terejuvvojat, de lea deháleamos dahkat dan mii lea buoremus sidjiide. Jus muhtin máná ii sáhte áimmahušat doarvái bures iežas riikkas – ovdamearkan orrut eará bearraša luhette – de sahtta son adopterejuvvoit eará riikii.</p>	<p>21 Buot mánán ge-aid bearrašat eai sáhte váldit várä sis, lea vuogatvuohu ahtet ollesolbmot, geat váldet várä mánás, atnet árvvus su oskku, kultuvrra, gieila ja eará dilálašvuodaid máná eallimis.</p>	<p>20 Eiseválldit gal-get suodjalit vai mánát eai gillá veahkaváldálašvuoda, boastugeavaheami ja fuolhusválli sin bealis geat bearráigeahčet sin.</p>	<p>19 Vánhemii lea válodoovdas-vástdas mánáiid bajássaddamii. Jus muhtin mánás eai leat vánhemat, de lea eará ollesolbmui ovddasvástdáus. Sii gohčoduvvojat 'válde-guodin'. Vánhemat ja ovdogoziheddjít galget álo jurdašit mii lea buoremus mánái. Eiseválldit galget veahkehít sin. Jus mánás leat goappašat vánhemat, galgaba goappašagat vásti-dit máná bajássaddamii.</p>	<p>18 Buot mánán lea vuogatvuohu gullat dieđuid sihke interneahtha, rádio, tv, áviisaid, girijiid ja eará gálduid bokte. Ollesolbmot galget áimmahušat ah te dieđut maid mánát ožžot, eai vahágahte sin. Eiseválldit galget ávžuhit mediaid juohkit dieđuid ieš guđet gálduin, dakkár gillii maid buot mánát áddejít.</p>	<p>17 Buot mánán lea vuogatvuohu priváhta eallimi. Láhka galgá suodjalit mánáiid priváhta eallima, bearraša, ruovttu, gula-hallama ja gáhttet šolžžain dahje fallehemii.</p>	<p>16 Buot mánán lea vuogatvuohu priváhta eallimi. Láhka galgá suodjalit mánáiid priváhta eallima, bearraša, ruovttu, gula-hallama ja gáhttet šolžžain dahje fallehemii.</p>
<p>Buot mánán lea vuogatvuohu oazžut oahpu. Vuodooahppu galgá leat nuvttá. Joatkkaoahppu ja alit oahppu berre leat vejolaš juohke mánái. Mánáiid berre ávžžuhit váldit nu alla oahpu go vejolaš. Stivrejupmi skuvillas galgá atnít árvvus mánáiid vuogatvuodaid, ja veahkaváldálašvuohu ii galgga goassege geavahuvvot.</p>	<p>28 Mánán lea vuogatvuoh-ta borramušii, biktasiidda ja oadjebas ás-sanbáikai nu ah te sáhttet ahtanušat buoremus lági mielde. Eiseválldit galget veahkehít bearrašiid ja mánáiid geain ii leat várri dasa.</p>	<p>27 Eiseválldit galget addit ruáid dahje eará doarjaga veahkehít mánáiid geafes bearrašiin.</p>	<p>26 Buot mánán geat eai oro ruovttus go dárbašit ovd-dasmorraša, suodjalusa dahje dearvvašvuoda-veahki, lea vuogatvuohu oazžut dásseđit árv-voštallojuvvojat ássanbáikki oaidnit ah te buot manná burens ja lea go dat ain buoremus báiki mánái.</p>	<p>25 Mánán lea vuogatvuohu suod-jaluvvojat eret barggus mii lea váralaš dahje čuohčá oahpu vál-dit, dearvvašvuhti dahje ahtanušamii. Jus mánát barget, de lea sis vuogatvuohu leat oadjebasat ja oazžut vuoggalaš bálkka.</p>	<p>24 Buot mánán lea vuogatvuohu geain lea doaib-mahehette-juppmi, lea vuogatvuohu beassat eallit dievaslaš ja buore-mus lági miele eallima. Eiseválldit galget jávkadit buot mi hehtie doaibma-hehettejuvvojat mánáid galget oazžut dieđuid mainna lágiin sáhttet doalahit oadjebassan ja dearvvašin.</p>	<p>23 Buot mánát geat fárréjat eret iežaset riikkas eará riikii de go báhtareaddjít (go ii leat oadjebas dilli sidjiide sin ruovtturiikkas), galget oazžut veahki ja suodjalusa ja galget leat seamma vuogatvuodat de go mánáiid geat leat riegádan dien riikkas.</p>
<p>Eiseválldit galget bearráigeahčat ah te mánát eai valdo gitta dahje vuvdio dahje valdo fárrui eará riikkaide dahje báikkide gos geavahit sin.</p>	<p>35 Eiseválldit galget suodjalit mánáiid buot lágan sekusuálalaš illasteamis ja boastugeavaheamis, maiddái olbmuid vuostá geat bággejit sekxa mánáiguin mívssu ovdas dahje geat govvejít sekusaliserejuvvo govaid dahje filmmaid sis.</p>	<p>34 Eiseválldit galget suodjalit mánáiid buot lágan sekusuálalaš illasteamis ja boastugeavaheamis, maiddái olbmuid vuostá geat bággejit sekxa mánáiguin mívssu ovdas dahje geat govvejít sekusaliserejuvvo govaid dahje filmmaid sis.</p>	<p>33 Eiseválldit galget suodjalit mánáiid vai eai geavat, ráhkhat, fievrرت dahje vuovdde narkotihka.</p>	<p>32 Mánán lea vuogatvuohu suod-jaluvvojat eret barggus mii lea váralaš dahje čuohčá oahpu vál-dit, dearvvašvuhti dahje ahtanušamii. Jus mánát barget, de lea sis vuogatvuohu leat oadjebasat ja oazžut vuoggalaš bálkka.</p>	<p>31 Buot mánán lea vuogatvuohu vuoijastit, astoágái ja stoahkat ja leat fárus kultuvrralaš ja hutkás doaimmain.</p>	<p>30 Mánáiid oahppu galgá veahkehít sin ahtanušat sin persovnnalašvuoda, attáldagaid ja iešvuodaid ollislačat. Oahppu galgá oahpahit mánáiide sin vuogatvuodaid ja atnít árvvus earáid vuogatvuodaid, kultuvrraid ja erohusaid. Oahppu galgá veahkehít mánáiid eallit ráfálačat ja suodjalit birrasa.</p>
<p>Eiseválldit galget muitalit dán kon-venšvnna birra mánáiide ja ollesolbmuide, vai buohkat dovdet mánáiid vuogatvuodaid.</p>	<p>42 Jus lágat ovta riikkas suodjalit mánáiid vuogatvuohu oazžut buorebut go dát konvenšvnna, de galget dat lágat geavahuvvot.</p>	<p>41 Mánát geat siva-hallojít rihkcon lága, sis lea vuogatvuohu oazžut veahki advokáhtas ja meannudu-vvot vuoggalačat. Berrejít leat mánága ortnegá veahkehít dieid mánáiid šaddat buori miellahtun servoda-gas. Giddagas galgá leat manjemus čoavddus.</p>	<p>40 Mánát geat siva-hallojít rihkcon lága, sis lea vuogatvuohu oazžut veahki advokáhtas ja meannudu-vvot vuoggalačat. Berrejít leat mánága ortnegá veahkehít dieid mánáiid šaddat buori miellahtun servoda-gas. Giddagas galgá leat manjemus čoavddus.</p>	<p>39 Mánát geat siva-hallojít rihkcon lága, sis lea vuogatvuohu oazžut veahki advokáhtas ja meannudu-vvot vuoggalačat. Berrejít leat mánága ortnegá veahkehít dieid mánáiid šaddat buori miellahtun servoda-gas. Giddagas galgá leat manjemus čoavddus.</p>	<p>38 Mánát geat siva-hallojít rihkcon lága, sis lea vuogatvuohu oazžut veahki advokáhtas ja meannudu-vvot vuoggalačat. Berrejít leat mánága ortnegá veahkehít dieid mánáiid šaddat buori miellahtun servoda-gas. Giddagas galgá leat manjemus čoavddus.</p>	<p>37 Mánán lea vuogatvuohu suod-jaluvvojat eret barggus mii lea váralaš dahje čuohčá oahpu vál-dit, dearvvašvuhti dahje ahtanušamii. Jus mánát barget, de lea sis vuogatvuohu leat oadjebasat ja oazžut vuoggalaš bálkka.</p>
<p>ONA KONVENŠ-UVDNA MÁNÁID VUOIGATVUOĐAID BIRRA – MÁNÁID VERŠUDNA (SÁMEGIELLA)</p> <p>ONA konvenšudna mánáiid vuogatvuodaid birra – lea dehálaš šiehtadus riikkaid gaskkas geat leat lohpidan suodjalit mánáiid vuogatvuodaid. Konvenšudna lea šiehtadus mánággaid riikkaid ja álbmogiid gaskal.</p> <p>Konvenšudna mánáiid vuogatvuodaid birra čilge geat leat mánát, makkár vuogatvuodat sis leat, ja eiseválldid ovddasvástdáus. Buot vuogatvuodat leat čadnon oktii, buohkat leat seammá dehálačat ja ii mihkkege galgá váldot eret mánás.</p> <p>Dán čállosa doarju ON mánádlávdegoddi</p>	<p>43-54 43 rájes 54 rádjái. Diet artihkkalat čilgejít movt eiseválldit, ON – maiddái ON mánádlávdegoddi ja UNICEF – ja eará searvvit barget vai buot mánát galget oazžut ollašuvvat iežaset vuogatvuodaid.</p>	<p>41 Mánát geat siva-hallojít rihkcon lága, sis lea vuogatvuohu oazžut veahki advokáhtas ja meannudu-vvot vuoggalačat. Berrejít leat mánága ortnegá veahkehít dieid mánáiid šaddat buori miellahtun servoda-gas. Giddagas galgá leat manjemus čoavddus.</p>	<p>40 Mánát geat siva-hallojít rihkcon lága, sis lea vuogatvuohu oazžut veahki advokáhtas ja meannudu-vvot vuoggalačat. Berrejít leat mánága ortnegá veahkehít dieid mánáiid šaddat buori miellahtun servoda-gas. Giddagas galgá leat manjemus čoavddus.</p>	<p>39 Mánát geat siva-hallojít rihkcon lága, sis lea vuogatvuohu oazžut veahki advokáhtas ja meannudu-vvot vuoggalačat. Berrejít leat mánága ortnegá veahkehít dieid mánáiid šaddat buori miellahtun servoda-gas. Giddagas galgá leat manjemus čoavddus.</p>	<p>38 Mánát geat siva-hallojít rihkcon lága, sis lea vuogatvuohu oazžut veahki advokáhtas ja meannudu-vvot vuoggalačat. Berrejít leat mánága ortnegá veahkehít dieid mánáiid šaddat buori miellahtun servoda-gas. Giddagas galgá leat manjemus čoavddus.</p>	<p>36 Mánán lea vuogatvuohu suodjaluvvojat buot lágan geavahemiid vuostá vaikko eai leat namuhuv-von earenoamážit dán konvenšvnna.</p>

ONA KONVENŠ-UVDNA MÁNÁID VUOIGATVUOĐAID BIRRA – MÁNÁID VERŠUDNA (SÁMEGIELLA)